ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на пол године 5 круна; ван земље 15 динара у Злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Појединни број 10 пара.

БРОЈ 1. ЦЕТИЊЕ, 28. ЈУНА 1908. ГОД. ГОДИНА I

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ЦЕТИЊЕ 1831

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Цетиње, 28. јуна.

Од нас се очекује да на овоме мјесту изнесемо програм. Сад би требало написати много лијепих ријечи и примамљивих обећања. Требало би изложити, шта се намјерава радити, и којим се правцем мисли овај лист кретати. То ће се од нас захтијевати у толико прије, у колико се више буде гледало на стару навику: да се приликом покретања новијех листова пишу програми. И ако се тај обичај у данашњем озбиљноме свијету искорењава, јер се више пази на дјела, него на ријечи, и јер се очекују само дјела, да она буду контрола ријечи, ми ћемо ипак укратко рећи, шта хоћемо и каква је сврха покретању овога листа.

Хоћемо да дадемо израза једнодушноме огорчењу, које је с краја на крај захватило Црну Гору због неправедних и нелојалних напада, који се управљају на њу и њене светиње из табора, откуда би требали да долазе само помоћ и братски савјети.

Хоћемо да будемо тумачи правога расположења нашега честитога народа према онијема, који од некога времена насрћу на нас, реметећи наше домаће спокојство.

Хоћемо да будемо одјек дубоко увриједјеног нашега народа, коме су преко онијех, које он високо цијени и љуби и с којима је тијесно везао своју судбину, нанесене беспријмјерне увреде, недостојне органа, кроз које су допрле до шире јавности.

Хоћемо, не да нападамо, но да се бранимо; не да дражимо, но да стишавамо; не да изазивамо, но да изазвани достојно одговарамо; не да поткопавамо темеље јединства, но да их чувамо од њихових рушитеља, који по Српству сију домаће размирице.

Без буке и страсти, хладно и достојанствено, трудићемо се да идемо тијем правцем, па се надамо да ћемо без штете по општу ствар доћи до намијењене патриотске сврхе, што нам је и једина жеља. Свако стрпљење има граница. Свака заблуда не може се оставити равнодушноме посматрању на вољу, да не би била већа и штетнија. Свака увреда не може да остане без одмазде, јер ће се у противноме добити увјерење, да је оправдана и примљена са покајањем. Нећемо никога вријеђати, већ ћемо разлозима изводити на пут увиђавности и објективности, служећи се начином нашега народа, који се од увреда брани толико хладнокрвније, у колико су теже, и у толико великодушније, у колико му је по врлинама мање раван онај, који га вријеђа.

Са болом у души приступамо послу, кога смо се латили; са болом у души зато, што углед Црне Горе и част њених светиња морамо бранити од неразумних и неразумљивих удараца са страна, откуда смо се томе најмање надали. Тај је факт жалосан и кобан: да светињу свога огњишта, домаћи мир и напредак, част, углед и биће своје, браћа од браће морају бранити. Али, право одбране има свако, ко има право живота, те зато и ми, из свега срца жалећи, што се без наше кривице до овога дошло, почињемо да употребљујемо право одбране, пошто је наше стрпљење било исцрпљено до крајњих граница.

Систем против Црне Горе

Кад је 29. маја 1903. године спасена Србија, у глави неких нових патриота српских, којима се такво спасавање држава јако допало, јер је јевтино прошло, поникла је мисао, да би на исти начин и Црна Гора требала бити спасена. Црну Гору, истина, није требало спасавати, јер се није имала од чега спасавати, пошто је у њој увијек било све на своме мјесту и у своме реду, али ју је ипак требало спасавати „ради виших националних задатака“. Мисао спасења, која је на једноме мјесту дошла до побједе, требало је сада примијенити и на Црну Гору, па је чак, као са свијем нову робу, у њу унијети. То није тако лако пошло, пошто су Црногорци навикли да спасавају отаџбину само онако, како су то показали на Вучијем Долу, Граховцу, Фундини, Никшићу и Бару. Зато је смишљен план, да се ипак изврши то спасоносно спасење.

Од тада почињу на Црну Гору и њене светиње напади. Знало се, да се Црна Гора нема од чега спасавати; знало се, да су Црногорци увјерени, да се могу само поносити онијем, од чега би се, по схваћању неких нових патриота, требали спасавати; знало се, да је и цијело Српство са Словенством и осталијем културним свијетом увјерено, да у Црној Гори никад није постојао нити ће постојати онакав повод за спасавање, какав је у Србији тобоже претходио чину од 29. маја 1903., па се није имало куд, но да се свијету бар изван Црне Горе наметне мисао, да Црна Гора ипак има од нечега да се спасава.

Тешко је било такву мисао наметнути. Европа је навикла била гледати на Црну Гору као на земљу реда, мира и прогреса; земљу малену, али културну и свјесну свога задатка. Српство је у Црној Гори гледало узор и узданицу, а Словенство понос свој. Од чега ваља спасавати земљу са таквијем угледом у свијету? Ко да дође на махниту мисао да спасава државу, која је мирна изнутра, која сјајно стоји споља и која стално напредује? Од чега и од кога да буде спасена? Да ли од домаћега зла, кад га нема? Да ли од трулежи, кад је све у њој једро? Дали од тирана и тираније, кад је никад није било? Да ли на пошљетку од владаоца, који је својим родољубивим радом Црну Гору задужио, прославио и уздигао у свијету, разнијевши по истоме њену и општу српску славу?

Тако су морали размишљати они, који су послије срећнога спасења братске нам Србије 29. маја 1903. дошли на помисао да на исти или сличан начин спасу и Црну Гору. Они су добро знали, да је та мисао апсурдна и неостварљива. Они су предвиђали, да ће, само ако је повјере широј јавности, наићи на општу осуду. Зато је ту мисао требало сакрити и створити систем, који ће по идеји бити познат ускоме кругу, а по споредностима широј јавности. Смишљен је план, да се отпочне најприје са лаком паљбом на Црну Гору и оне, који је представљају. Рећи ће се, да је паљби узрок: црногорски апсолутизам! Ако је 6. децембар 1905., кад је Црна Гора добила Устав, обрадовао Црногорце, у тешку је бригу бацио мало прије поменуте. Паљба постаде жешћа и јача. Зашто? Требало је Црну Гору спасти, т. ј. жељело се, да је спасавају друге руке, а не руке онога, који јој је дао Устав. Сад је био још један разлог мање за спасавање. Шта сад? Видјели смо, шта је било. Речено је, да је Устав комедија, да је дарован са рђавом намјером, да од њега ништа неће бити. Почеле су да се испредају приче о тираниј у хиљаду разних варијаната, тако одвратних, ниских и ружних, да их не желимо понављати. Ко је имао способности да види далеко, још тада је много предвиђао.

Како се развијао у својим почецима наш уставни живот, широј је јавности познато. У земљи је ипак пошло све правилним путем а из Биограда се преко задобијених органа јавности све представљало у најцрњим бојама. Тежило се за тијем, да се одомаћи мисао: да стање у Црној Гори не ваља. Увријежи ли се једном у широј јавности такво увјерење, макар и на неистинитој претпоставци, лако је послије извући на сриједу људе, на које се за такво стање жели бацити одговорност. То и јест оно, што се највише жељело: рећи ће се, и ако без основа, да стање не ваља, па ће јавност сама од себе потражити кривце. Да она не би у томе дуго лутала, већ су се из раније спаситељи Црне Горе потрудили да проскрибирају лица, која су имала бити кривци. Нијесу они тражили макар кога, већ највише личности. И јавно мишљење, необавјештено о правоме стању ствари, почело је било у истини вјеровати да су криви они, који су му као кривци наметнути. Јавно мишљење било је преко погодних органа непрестано држано у заблуди, да је стање рђаво, па је на основу те заблуде морало пасти у другу: да је за то неко и одговоран.

То је био први корак ка спасавању Црне Горе.

За тим се ишло даље. Кад је стање у једној земљи рђаво и кад су за то одговорни извјесни људи, лако је удесити, да се необавјештени свијет помири или сроди са наметнутом му мишљу, да те људе треба казнити. Унапријед се тражила велика казна, ни мање ни више но да се Црна Гора лиши својих светиња, па да би та казна била оправданија, морало се чак и помоћу неистина доказивати, да су велика, ужасна и страшна недјела, која казни претходе. Само тако дошле су оне приче о тираниј у Црној Гори, о пљачкању народне имовине, о продавању отаџбине Италији и Аустрији, о бакшишима, о убијању и тровању политичких противника и о свему сличноме. Било је нужно, да се измишљањем таквих прича унапријед приправи јавно мишљење на казну, која је одавно била изречена у круговима малога броја творца овога система против Црне Горе. Јер треба знати, да се завјера, која је у нас откривена прошле јесени, истијем средствима и начином у неку руку могла остварити и раније, али њени творци бојали су се да неће наићи на одобрење јавнога мишљења, ако претходно не убију углед и добро не оцрне оне, против којих је завјера била наперена и које је „у име уједињења Српства“ требало смакнути. Тек кад је агитацијама раније спремљено земљиште, могло се са надом у успјех и вјером у добијање одобрења од стране јавнога српског мишљења приступити послу, коме је план био одавно израђен, а агитације су му служиле као средство. Алармирано је, да је у Црној Гори све црно и да је револуција на прагу. С једне стране тежило се, да се споља приправи свијет на оно, што је било спремљено, а с друге стране, да се удеси како се и народ у самој Црној Гори не би сувише изненадио, ако би се остварили намјере спаситеља. У самој земљи одбирани су без њихова појимања коначнога циља за ту сврху извјесни људи који су завођени и турани у опозицију да би исти, ако би дјело спасења једне ноћи пошло за руком, били приправни нову ситуацију акцептирати и управу без протеста прихватити. Да се нико не би досјетио, нерасположење тих људи представљано је као пошљедица стања у земљи, док је у ствари оно било пошљедица заблуде и несхваћања, чему се иза њихових леђа тежи.

Пошто је све то тако удешено, пошто су задобијени и неки листови на словенскоме југу и пошто се вјеровало, да је вјештачки створено огорчење против црногорских тирана дошло до врхунца, учињен је трећи, најсудбоноснији корак ка спасавању Црне Горе. Дошла је сада, на име, одиозна порука за казну. И какву само казну! Смрт онијема, који су средиште живота Црне Горе, који су њена узданица и њен понос! Дошло је да се изврши оно, што је прије три године на сред Биограда јавно прокламовано: на име, *да Књаза Николу треба убити*. Агенти су нађени, јер је свијет широк и велик, те је за свако дјело лако наћи агенте. Гледало се нарочито на то, да се несвјесних агената што више нађе међу синовима Црне Горе, како би се, ако дјело не успије, рекло, да је то њихова ствар. Чак се тежило за тијем, да се из Црне Горе измами што више незадовољника, да би се рекло, како је у њој до зла Бога рђаво стање, и у исто вријеме, да би се, пошто дођу у туђу зависност, и без стварне воље њихове могли употребити за сврхе онога, који их је примамио. Кад је све то било готово, извучене су из редакције „Словенскога Југа“ бомбе, које су почели били фабрицирати прије но

што је у Црној Гори настала „реакција“, а у времену, кад је код нас још била на управи Радовићева влада. И то је веома карактеристично! Резонирало се овако: дјело спасења, т. ј. убиства по узору од 29. маја у Србији, биће прихваћено у јавности као пошљедица „реакционарнога режима и продавања Аустрији.“ Тако би се рекло, да је дјело успјело, а сад, кад се није остварило, говори се, да је подметнуто! Сасвијем разумљива тактика.

Да завршимо.

Против Црне Горе и њенога владалачкога дома створен је био систем, по коме је рађено пошљедње три године, а који се изјаловио откривањем завјере 23. октобра прошле године и објелодањивањем свију ниских, бездушних и небратских сплетака, путем јавнога претреса на Цетињу. Тај систем личи у свему на систем, по коме је рађено, док се дошло до чина од 29. маја 1903. год. у Србији. Овдје је била само та разлика, што је требало дуже времена навикавати јавно мишљење преко органа подесних и најмљених за ту ствар, да ће бити оправдана и средства убистава, која ће се употребити у Црној Гори ради њенога спасења. Признајемо, да то није био лак посао, јер је било потребно насртати на углед нашега владаоца и владалачкога дома, који је велик и свуда допире, и јер се требало послужити денунцијацијама против рада нашега владаоца, који је оставио стварне тековине. Много је муке и много материјалних средстава жртвовано тој пакленој намјери, али све узалуд. Нијесу успјели, да спасу Црну Гору, али, Богу хвала, Црна Гора је успјела, да се од њих спасе, те им неће више падати на памет, да се лаћају сличнога посла, који ће их још више осрамотити пред образованим свијетом, јер је изложени систем против Црне Горе познат широм Европе.

Њима....

Ни Сава, ни Дунав, ни Босна, ни Неретва, ни вали бијесне Адрије не би могли спрати клевете и погрде, које сте овијех дана просули из ваших редакција на ово слободно стијење Србиново.

Заборавили сте домаће јаде, напустили борбу за више задатке, па сте узели у претрес само Црну Гору. Бацили сте под ноге образ, изгубили стид, продали душу и савјест, забраздили у злу и несрећи, и раскопали темељ слоге и јединства, те табанате по светињама српскијем, ружећи, клеветајући, подмећући и измишљајући начине, како да доскочите рођеноме брату, који ће вам бити кад тад потребан.

Толико нечистоће не би се могло скупити на свијем свјетскијем буњиштима укупно, колико сте је из ваших уста и пера бацили у пошљедње вријеме овамо на нас.

Бацајте и падаље, клеветајте и ружите непрестано, јер ће то на вас пасти. Свему ће бити крај, па и вашијем поступцима, јединственима по злу и цинизму. Удавићете се у сопственој каљузи и учинићете мјесто новој генерацији, која ће се стидити вас и проклињати ваш разорљиви рад.

А ми ћемо вас с овијех нашијех висова једнако гледати са сажаљењем и чуђењем. Ми ћемо вас жалити као залуталу браћу и чудити се вашем узалудноме труду и уплињању, да нам наудите ви, кад нам нијесу могле ништа учинити ни толике војске, ни дуготрајне крваве борбе за крст часни и слободу златну, ни сиротиња и разноврсне невоље.

«Кад извјесни куцне час», народ српски упираће погледе своје на наше стијење, то алем камење српске круне, а ваша данашња пера, пуна жучи, једа, сваће и зла, згазиће и научиће вас, како треба да се поштује оно, што Србину мори бити свето и узвишено. Тада ћете се привући до нас, и ми ћемо вам, напуштеним очајницима, пружити руку братске помоћи, знајући да само невини умију бити и великодушни.

ЕВРОПСКА ШТАМПА О ЦРНОЈ ГОРИ

Мале се државе највише могу поносити угледом, који уживају у великоме свијету. Глас, који Црна Гора има међу великијем просвјећеним народима, увијек је налазио одзива у штампи културне Европе. Симпатије, које су Црној Гори са те стране долазиле, нијесу ни сада биле мање. Нијесу попустиле ни у данима, кад се преко најмљених листова на словенскоме југу свима могућим, допуштеним и недопуштеним, начинима вријеђају званични представници наше отаџбине и незаслужено насрће на њен углед.

Штампа просвјећене Европе, са незнатнијем изузетком, на страни је Црне Горе у њеној одбрани од нападача на њено биће, живот, спокојство, мир, достојанство, и самоопредјељење. Велики европски листови навикли су у Црној Гори гледати земљу реда и слободе и пијонера мисли културе на овијем странама Балкана. Кад се, поводом открића на јавноме претресу пред судом за суђење анархистичких злочина, дознало, шта се све против Црне Горе и њене династије предузимало и каква су средства употребљавана, органе јавности културних европских народа у један мах захватило је било право запрепашћење. Они се нијесу много устезали да даду о томе своје правично мишљење, које иде у корист Црне Горе, а на штету и срамоту њених нападача. Разлог, зашто су листови великих народа управо у овој прилици стали на страну Црне Горе, тај је, што су, пратећи ток афере са бомбама, стекли несумњиво увјерење, да су Црној Гори, и против отпирања њених синова, у име некаквога спасења, хтјели с поља да наметну доктрину: да је у политици ради постизања извјесне сврхе слободно латили се и убијства свога противника. Европа се са том мишљу не може помирити. Она не може схватити и допустити, да у XX. вијеку, кад се тражи укидање смртне казне и за разбојнике, иста може бити примијењена на владаоца, по уставу неодговорног и неприкосновенога. Кад се у Европи само дочуло, да се такво нешто хтјело и Црној Гори на дар дати по узору, који је недавно био на другоме мјесту на Балкану, због чега се културни европски народи бјеху много наљутили, тада листови великих народа с европскога запада стају одлучно на страну Црне Горе. Они претресају са великим интересовањем наше политичке прилике. Поводом јавнога суђења на Цетињу и његовога резултата изјављују Црној Гори симпатије и признају јој право одбране. Црна Гора је требала да буде жртва једне бездушне и страшне завјере, која је преко мучких убиства хтјела да се дочепа свога циља. Са тијем се велика већина европских листова не може сложити. Налазе да је такав начин карикатура културе и изопачење правила морала и законитости.

Црна Гора може бити задовољна таквијем судом органа европскога јавног мишљења. У њему налази сатисфакцију за увреде, које јој се наносе преко листова, који би, због крви и језика њихових уредника, требали да се угледају на просвјећено европско мишљење. Ми ћемо од сада сваком згодном приликом набрајати стране листове, који пишу о Црној Гори. За сада скрећамо пажњу само на енглеске листове, који су у овој прилици готово сви на страни Црне Горе. Они дају тон европској јавности поводом догађаја у Црној Гори и уношења у њу бомба „ради њенога спасења“ Они обнављују симпатије Гледстонове. Као што су некада бранили Црну Гору кад се борила за слободу са спољашњим непријатељима, тако је сада још топлије бране, кад је имала бити разорена и пометена са правца реда и прогреса.

Њихова „открића“

Од како је на цетињском суду пала она изјава Настићева, у познатом дијелу југословенске штампе појављују се некаква „открића“, којима се иде на то, да се јавност не само одстрани од судског ишљеђења, него да се и цијела завјера осумњичи и представи као дјело званичних кругова у Ц. Гори.

Садржина изјаве Настићеве приопћена је одмах и у мјесто да се она критички пропрати и да се доказима његови наводи сузбију и огласе позитивним чињеницама као нетачни, пријешло се на некаква „открића.“

Једновремено у загребачком „Србобрану“ и мостарском „Народу“ изнесена је преписка коју је Настић имао са аустриским капетаном Форнером, из Сарајева, и надувана је Форнерова афера.

Када су видјели да им то „откриће“ није послужило онако како су они замишљали, појавило се друго „откриће“. Изнесена је телеграфска пријеписка, за коју се утврдило, да су датуми злонамјерно извртути тако, да се изнијело како се та пријеписка датира прије откривања завјере, а стварно се она датира тек пошто је завјера на Цетињу откривена.

Њих ни то није збунило. Пошли су даље.

Пребацујући и замјерајући мјеродавним чиниоцима на Цетињу, што су дозволили да се дође до изјаве Настићеве, њима није ништа сметало да отворе врата својих уредништва и да кроз ступце својих листова пропусте и једнога Сима Јовановића — онога истог Сима кога су они на неколико дана раније толико срамотили, да му се од неморалности ни перчин није видио.

Али пошто им није била срећа на руци, потпуштена је сарајевска „С. Ријеч“ да по старом прозанати. Она је изнијела некакво писмо бригадира г. Јанка Вукотића, које није ништа друго но прост фалсификат, са којим је овај лист онако исто насио као оно раније са „откровењима“ добропознатог Чубрановића.

Сви ови листови, да им је само стало до истине, користили би се досадањим искуством и оно би им довољно било да увиде, да им сва та „открића“ само углед убијају и чине, да у очима озбиљна свијета постају смијешни. Али ко ову новинарску кампању изближе познаје и зна за њене тајне смјерове, којима је крајња сврха та, да јавност одстране од позитивних чињеница и од истине, која многима не иде у рачун, знаће, да се она неће ни на овоме зауставити и да ће поћи даље — продужити у започету правцу, који само њој може служити на част.

Интересантно је и симптоматично све ово, а нарочито када се узме у обзир, да ову кампању у фабриковању разнијех сензационих „открића“ предводе баш они листови, који имају много пречих и насушнијих ствари. Од куда да се са овим стварима толико и тако много занимају баш они листови, који, завирујући у сусједово дворište и чепркајући тако марљиво по њему е да би изнашли што, занемарују домаће огњиште и не виде да им је домаћи праг толико притискао коров, да им сваког часа пријети да их угуши!

А томе, мислимо, најмање коментара треба!

Хроника

Признање и ако доцкан — Метаморфоза „Српске Ријечи“ — Одговорност г. Томановића — Листови који пишу за Ц. Гору — Апел на милост — Извртање факата.

Признање, и ако доцкан. Најприје биоградски лист „Политика“, који припада колу непријатељских листова према Црној Гори, учинио је признање, да је завјера против постојећега стања у нашој земљи склопљена у Биограду и да су у Србији израђене бомбе и отуда донесене у Црну Гору. „Политика“ је том приликом осудила неке српске листове, који су непрестано тврдили, да је завјера измишљена, јер су тиме, по њеноме мишљењу, само изазивали службену Црну Гору на отпор, чега је природна пошљедица већи раздор. За „Политиком“ је пошла овијех дана и владина „Самоуправа“. И она у 134. бр. у чланку „Ријечи и дјела“ признаје, да су бомбе израђене у Србији. Али „Самоуправа“ хоће тај факт, да су бомбе израђене у Србији, да протумачи у своју корист, другим ријечима, у оправдање своје владе. Она вели: „Сам факт, да су бомбе израђене у Србији, да су донесене из Србије, није још никакав доказ о учешћу службених српских кругова у тој афери“. Са црногорске стране то није пиречено, али „Самоуправа“ ће признати, да тај факт не иде у корист службених српских кругова. Она врло добро зна, да се бомбе не праве у фабрици шећера на Чукарици код Биограда, већ само на мјестима, гдје се могу и смију правити. Она врло добро зна и то, да се, ако се и не би бомбе справљале на таквоме повлашћеноме мјесту, на другом каквом мјесту у Србији не би могле направити, а да то не би дознала и видјела полицијска власт. Србија је мала земља, па је таквоме послу лако доћи у траг особито онда, кад се зна, да је свакоме у Биограду било познато, да се нешто спремало.

Метаморфоза „Српске Ријечи“. Кад је Црна Гора добила Устав, сарајевска „Српска Ријеч“ писала је о Црној Гори најласкавије. Називала је тада Књаза Николу Великим, а Црну Гору поносом Српства. Тада је „Српска Ријеч“ била још нов и млад лист, на коме су радила само пера честитих Срба из Босне. Мало по мало па се „Српска Ријеч“ почела мијењати као априлско вријеме. Дошла је у оскудицу, а пера младих Босанаца, који су на њој тада радили, још су била невична послу. Они су, истина, били наумили да се боре са невољама на домаћем огњишту, али им је послије било препоручено, да има пречих невоља, за чије су расправљање потребна вјештија пера. Роба дође из Биограда. Млади Босанци постадоше сада у своме листу репортери. Њима је препуштен „Зембиљ“, а политику високога стила прихватише јаче руке, набављене из Биограда. Од тада се „Српска Ријеч“ мијења. Мање бива агресивна према домаћим невољама, али зато у толико више према Црној Гори. Згазила је чланке првих својих бројева, бацила образ под ноге и поче попиштавати и ружити оно, што је до јуче славила и називала великим. И слијепац је могао запазити ту промјену, а „Српска Ријеч“ још је остала читана међу поштенијем листовима.

Одговорност г. Томановића. Пашићева „Самоуправа“ вели, да је велика одговорност г. д-ра Томановића и да није послужио добро ни своме Господару, ни Српству. То се зна, да му је одговорност велика и да је он ње био потпуно свјесан, кад се примио положаја шефа владе у уставној земљи. Он је знао, колико ће бреме одговорности морати понијети, јер је предвиђао, куда води наопаки рад неких нових патриота из Биограда, који систематски раде да двије српске земље буду раздвојене. Подимајући тежину одговорности, примио се вршења претешке, али часне дужности, да послужи своме Господару, Црној Гори и Српству. „Самоуправи“ се та служба није допала и она о њој даје рђаву оцену. Томе смо се ми надали. Да је г. Томановић обратно радио, да је допустио да се бомбе из Србије смију у Црну Гору увозити на основу највећега трговинскога повлашћења, да је врата Црне Горе широм отворио пасквилама, погрдним чланцима, прокламацијама на револуцију и сличним биоградским фабрикатима, да је напошљетку са задовољством рекао: хвала, кад су дошли отуда и завјерници са поруком за убијање, онда би он можда „Самоуправи“ допао, те би уврстила у списак српских светитеља! А.... тог. Томановић није хтио, већ је протестовао, жалио се Пашићу, на богме и хватао завјеренике и робу из Биограда конфисцирао, због чега му сада „Самоуправа“ не може издати добру свједочбу и признати, да је био добар Србин.

Листови, који пишу за Црну Гору. Српске осјећаје редактора мостарскога „Народа“ јако је дирнула чињеница, да нашло и листова, који пишу за Црну Гору — Како то може бити? — питају се те честите српске душе? — Зар ми и остали наши другови, нама слични у свему, Црну Гору и њенога владаоца сваки дан нападамо и грдимо и тиме вршимо један патриотски посао, који је славнији од уједињења Српства, а тамо нашли се неки изроди, који неће да пођу за нама? Како то може бити, да се на југу словенскоме нађе још који лист, који може лијепо писати о Црној Гори? Смију ли чи да чине такво издајство и да прочишу свету мисао Србинову, која се, схватању „Народових“ редактора, сатоји у ружењу Црне Горе и њених свечања? Љути због тога, а зли у души, ад не могу издајничке листове да натјерају да пишу патриотски као „Народ“ и и њему слични листови, „Народови“ редактори задовољавају се тиме, да јавно именују такве листове, који пишу за Црну Гору. Такве издајнике треба проскрибирати, да би их свијет могао линчовати. Али, свијет српски то неће да чини, већ на против одобрава им писање. Колико је „Народу“ криво, што сви листови неће да пишу о Црној Гори као он, види се и по томе, што крије њихов број. Он именује само неке између српских и хрватских, али не и све. Европске и не помиње, јер кад би „Народ“ видио, шта тек ови пишу, препукла би му од муке жуч, увјеривши се, да против Црне Горе пишу само они листови, који су везани карикама заједничких интереса.

Апел на милост. Мостарски нам колега, много уважени и веома васпитани „Народ“ апелује на милост, коју тражи за „невино осуђене“. Пробудила су се осјећања у „Народу“, који нема осјећања за Црну Гору. Тражи милост од онога, кога сваки дан вријеђа и клевета. Неки дан је писао о тиранину, о суђењу невиној дјеци и о многоме чему, а сад апелује на милост. Донио је цијелу адресу са позом надутости и са тоном заповједника. „Народ“ се обратио на погрешну адресу. Нама се било учинило, да се он обратио у Беч за милост ради осуђених у Бањојлуци. Изволите, дакле, ради домаће ствари, која је преча, обратити се тамо најприје за милост, али само тоном и начином, како сте учинили, кад сте се због ствари, која се вас мање тиче, обратили к нама. Покажите исто саучешће и према браћи у Бањојлуци, која вам ипак треба да буду ближа од онијех, који су намјеравали да обезглаве једну независну српску земљу. Напријед, дакле, соколови!

Извртање факата. Један биоградски лист, који важи као озбиљан, али се у писању против Црне Горе показао необично неозбиљан, донио је биљешку, којом саопштава, да енглески листови са гнушањем пишу о Црној Гори поводом суђења на Цетињу. Добро би било да помене који енглески лист и да цитира те чланке, „пуне гнушања“. Није доста рећи, но и доказати. Ми међутим знамо, да није тако, па ако нас биоградски лист увјери са цитирањем каквог енглеског листа и чланка у њему, признаћемо да је написао истину. Све дотле вјеровећемо, да је говорио оно, што му је било мило.

Мисли

Само влада свију над свима је права демократска влада.

Владе се морају правити за људе као што ови и јесу, или као што су способни да скоро постану.

Земља без штампе је звоно без клатна.

Ц. Ст. Миљ.

Питање није у томе, да ли је порота по себи добра или рђава установа, већ у томе, да ли ћете имати добре или рђаве поротнике. Ја ћу вам дати добре поротнике: изабраће их моји префекти.

Наполеон.

Претјераности нијесу везане за личности. Оно исто у чему вршењем власти могу да прегоне аутократи, опажа се потпуице и у демократском вршењу власти. Јер иза већине се такође налази личност ова или она, која њоме руководи. Облици су различити, а истовјетне погрешке могу да се јаве и тамо и овамо.

Ст. Новаковић.

Наши Записи

Тек да се зна.

Мостарски „Народ“ сјутра дан по изјави Ђорђа Настића на цетињском суду донио је некакву пријеписку Настићеву са аустријским капетаном Форнером из Сарајева. Ти бројеви „Народа“ у затвореним кувертима праћени су из *Дубровника* многим личностима у Црној Гори, па, чак, и странцима. Од куда та експедиција *мостарскоі* „Народа“ из *Дубровника*, нећемо да истражујемо, али је вриједно забиљежити.

Дошљедност

Када је војни суд у Бања Луци за један нештампани чланак у „Отаџбини“ осудио тројицу њих тешком тамницом, то је у познатој југословенској штампи само регистровано, а *српски* листови у Босни и Херцеговини су о томе тек кроз зубе прозборили. Када је суд на Цетињу по дјелу завјереничког комплота, који је ишао на то да се Црна Гора обезглави и да се преврат учини, изрекао пресуду, ти исти листови толико су о тој пресуди писали, да чак ни сада не престају.

Друго је дјело

Многи листови, говорећи о расправи у Котору, нарочито су истакли како су окривљени, који су на Цетињу суђени, по „истом дјелу“ ослобођени. А то није тако. Цетињски суд ишлеђивао је и судио оптуженима за дјело велеиздаје, док је которски суд само судио што су се окривљени договарали, и на аустријском земљишту посједовали бомбе и њихове саставне дијелове у намјери да помоћу њих чине зла дјела, на штету туђега живота. А то, свакако, није исто дјело!

Страна политика.

КРИЗА У СРБИЈИ

Колико траје — Узроци у нездравоме стању — Пашићева већина — Бескрајне свађе — Разлог јачега.

Док ове редове пишемо, у Србији се још није родила нова влада. Таквих мука и толико дугог очекивања рођења нових министара још није било, откако је Србије. Већ више од три недјеље траје министарска криза. Протегла се као гладна година. Никад јој ни краја, ни конца.

У земљама, гдје се власт Скупштине приближује власти конвента, а извршна власт своди на нулу, увјек су министарске квизе дуготрајне, честе и тешке. Оне се јављају као пошљедице поремећене равнотеже између органа власти и стварају основе за општу пометеност. Ако су при томе тешке прилике у појединијем странкама и у цијеломе друштву које ове представљају, општа ситуација бива још несноснија. Честе и дуготрајне министарске кризе, ако их нијесу изазвали оправдани и крупни разлози, слика су нередовних прилика и обиљежје тешкога и замршенога стања.

На пошљедњим изборима у Србији Пашић је добио већину, не јаку и компактну, али тек већину. Цјелокупна опозиција, до крајних граница према њему непомирљива, такође је јака. Са њеном се снагом мора рачунати; њој се мора попуштати, ако се жели подржати парламентарни систем владавине. Опозиција тражи одступање Пашића и неколико његових пријатеља, који су у њеним очима компромитовани. Опозиција захтијева још и то, да се из буџета избаци став о апанажи, да се трговински уговор са Аустро-Угараском, како га је закључила Пашићева влада, одбаци као штетан и недостојан Србије као независне државе, и да се напошљетку опет распишу нови избори, али под владом, која ће бити неутрална и састављена из свију политичких странака. Пашићеве присталице још би пристале на прва два захтјева, само на пошљедњи ни под коју цијену. Они веле: ми имамо у парламенту већину, као што је у истини имају, па имамо право да владамо и да тражимо од опозиције да нам допусти владати. Опозиција се опет довија на све могуће начине да докаже, како је Пашић дошао на незаконит начин да већине и како његова већина није прави израз народне воље. Пашић и његове присталиие на то одговарају: ми смо до већине дошли правилним путем, народ је нама дао повјерење, и апсолутно је немогуће претпоставити, да може бити притиска, кад се избори врше слободно, *путем тајнога гласања*. Опозиција ни на то не остаје дужна, већ по ономе обичају, кад се двојица загнају, да отму један од другога комад хљеба, који је у шакама трећега, надовезује приче од тираније, корупцији, убиствима и многоме које чему. Док се они свађају, дани протичу, а цијела машинерија читаве једне државе стоји као укочена. И напошљетку може да буде то, да добије разлог онај који буде јачи.

ПЕРЗИЈА

Стари шах — Давање Устава — Копија европских обичаја — Први парламенат — Скупо плаћена шала.

Отаџбина Кира, Артаксеркса и Дарија, тако лијепо опјевана у „Источноме Бисеру“ Хермана Боденштета, била је овијех дана позорница језовитих призора и крвавих догађаја. Узбунили су се поданици „Цара Истока“, Шаха Перзијскога, и траже од свога владаоца да им даде европску робу: са свијем слободоуман устав и парламенат! Замислили су, да ће брзо моћи скинути сандале, турбане и кафтане и одјенути се у европски фрак. Потражили су, да европске институције буду примјењене у земљи, гдје већина становништва живи код оваца по планинама Арарата, гдје путници са натовареним камилама не смију да оставе зидине Вавилона послије акшама и гдје још влада сујевјерје са разним предрасудама, навикама и ћудима. Уобразили су, да ће по земљи „сунца и лава“ потећи мед и млијеко, кад у Техерану виде парламенат.

Отац данашњега Шаха дао је на самртној постељи својој земљи Устав. Покојни Шах био је оригиналан човјек и владалац. Његова путовања кроз Европу пунила су у своје вријеме хронике свјетских листова шалама, исмијавањима, досјеткама и чуђењем његовоме источњачкоме сјају. Он је волио европска позоришта, дивио се глумицама и трамвајима, чудио се телефонима и слушао говоре у парламентима. Кад се вратио кући, хтио је све то да пренесе у своју земљу, суревњив у једну руку према јапанскоме микаду, вјерујући, да је овај само помоћу устава и парламента одржао у Манџурији побједу.

Шах умире и нашљеђе прима његов син, данашњи Шах. Сачувао је очево дјело и тврдо се ријешио, да га подржи. У Техерану буде отворен парламенат. Као оно, кад се дјетету дадне у руке нож, те најприје удари њиме у онога, који му га је дао, или у себе — тако и Шахови народни посланици, незрели за политичке слободе, употребише исте на штету своју и Шахову. То је судбина свију реформатора, да их туку исти они, којима су реформе намијењене. Тако и Шаха хтједоше да претуку они, који су од њега добили устав и слободе. Цијеле зиме у парламенту су вођени празни разговори. То су, судећи по извјештајима у европскијем листовима, биле ћакуле, а не озбиљне мисли за корист и добро Перзије. Напошљетку непријатељи самосталности Перзије потрудише се, да се стање још више замете. Створише претендента, око кога се тобоже имала скупљати слободоумна опозиција, у ствари учинити анархију и пропаст. Шах се трже у пошљедњем часу, позва парламенат да се дозове у памет, и кад из парламента опалише плотун на његове гласнике, Шах нареди козацима да бомбардирају парламенат.

Од тада је настао мир. Сад ће бити нови избори, пошто су ту игру многи скупо платили. По Техерану крстаре козаци под управом рускога пуковника Љакова.

Српство

Политичко стање у Србији. У Србији је још министарска криза, која траје од састанка Н. Скупштине. Као што је познато, Пашићева влада, која је вршила изборе у земљи, није добила такву већину са којом је могла владати. Због тога је положила оставку, те се није успјело до сада још ново министарство да се састави. Састав нове владе био је повјерен П. Велимировићу, који је најзад успио да попуни све министарске портфеље, али када је дошло да се врши споразум са радикалном демократијом, т. зв. самосталцима, комбинација о саставу нове владе пропала је, јер до жељеног споразума није могло доћи; што су старији радикали, на које се имала нова влада ослањати, захтјевали, радикална демократија није пристајала, те је сада настављено вођење преговора о саставу нове владе са свим изнова. Како ће се ова министарска криза ријешити, не зна се.

Српски језик у трговини. Српски трговци у Угарској држали су састанак, на коме је било ријечи и о трговачкој пријеписци, када је донесена одлука да се српски трговци служе у пријеписци искључиво српским језиком, па и у страним фабрикама како би на тај начин издјејствовали да стране фабрике држе и Србе. Ова њихова одлука је за сваку похвалу, те би се на њу требали осврнути и наши трговци.

Словенство

Н. Собрање у Бугарској.

У Бугарској је пријестоном бесједом отворено Народно Собрање и оно је отпочело
многоб
дина с
ник вл
на упр
рода, и док је раније била врло слабо заступљена у Собрању, на новим је изборима добила тако велику већину, да у Собрање нијесу ушле чак ни многе вође осталих опозиционих странака.

† Гроф Игњатијев.

Бивши руски посланик у Цариграду гроф Никола Павловић — Игњатијев умро је ово дана. Он се родио 1828. г. у Петрограду. У војску је ступио 1856. г. и био пуковник. Послије тога био је при руском посланству у Лондону, а учествујући на париском конгресу успио је, да добије за Русију концесије у пограничним питањима. Бавећи се са службом у Сибирији, постигао је да Русија добије од Китаја амурско земљиште, а за вријеме његова боравка у Пекингу Русија је добила Манџурију. За посланика у Цариграду постављен је 1867. г., гдје га је затекао и руско-турски рат, када је обилазио европске дворове, да их приволи да се не мијешају у њ. По свршеном рату, гдје је предсједавао конференцијама о склапању мира, постављен је за губернатора у Нижем Новгороду, послије чега је постао министар унутрашњих дјела. У пошљедње вријеме био је предсједник славенског добротворног друштва. Гроф Игњатијев био је велики пријатељ Словена, а нарочито балканских, због чега је често од многих словенских непријатеља био нападан.

Поглед по свијету

Избори у Америци

За кандидата предсједника Уједињених Америчких Држава истакнут је од стране републиканског конвента садањи министар војни Тафт, који је лични и начелни пријатељ досадањег предсједника, Рузвелта. И овога пута било је велико расположење за Рузвелта, али се он захвалио на кандидацији и не само што је Тафта препоручио као кандидата, но га сада и помаже. Кад се зна, да Рузвелт још ужива велико повјерење, потпуно је вјероватно да ће његов кандидат на изборима продријети. Новом кандидату, Тафту, сада је педесет година. Своју каријеру почео је као новинар, а наставио је као судија и државни тужилац; у пос-

љедње вријеме је био професор универзитета. Као политичка личност Тафт се истакао приликом шпанско-америчког рата 1900. г. када је био предсједник комисије филипинске, а по рату је одређен за гувернера освојених земаља. Са папом је двије године преговарао о куповини манастирских добара на Филипинима, а 1904. г. на панамском конгресу заступао је предсједника републике. Када је постао министар војни, путовао је по Јапану и Русији и знатно је допринио побољшању односа са Јапаном. Као кандидата предсједника републике, његов је програм исти као и Рузвелтов. Он, на првом мјесту, тражи заштиту домаће производње и домаћих радника, као и подизање америчке трговине у источној Азији, вијујући у исто вријеме за слободан улаз америчких продуката у Кину, док устаје противу усељавања кинеских и јапанских радника у Америку. Како је Рузвелт, његов претходник и протектор, водио политику у истом правцу и због ње био у американским државама популаран, оправдана је нада, да ће и он, Тафт, својим програмом извојевати на изборима побједу.

Састанак у Реваљу. Састанак руског цара са енглеским краљем у Реваљу, дао је повода многим листовима и европским политичким круговима, да се нарочито забаве са узроком и пошљедицама тога састанка. Они држе, да је тиме углављен споразум између Енглеске и Русије и да се ради на новом груписању великих сила. Зато налазе, да је тројном савезу задан смртни ударац и да ће се распасти чим Италија употреби згодну прилику, да се од Њемачке опрости. Тако би се склопио савез између Русије, Француске, Енглеске и Италије, који би био равнотежа за чување свјетскога мира. Пишући о томе, страни листови износе, како ће од новог савеза имати користи највише Италија и балкански народи. У колико су ове наде оправдане, најбоље ће показати вријеме, а ми само сада региструјемо ово по својој новинарској дужности.

ПРОСВЈЕТА

Богословска учитељска школа. Како код нас нема сталне богословије и учитељске школе, то се оне отварају периодично, по потреби. Пошљедњим распи сом министра просвјете и црквених послова објављено је отварање богословско-учитељске школе за нову школску годину. Сада се чине све потребне припреме и у своје ће се вријеме објавити позив за упис у ову школу, којом ће се приликом заинтересовани и детаљно обавијестити о овој школи, која ће спремати нашу школску омладину за свештенике и учитеље.

Наше школе. Обе гимназије наше на Цетињу и у Подорици завршиле су свој рад у овој школској години са врло повољним успјехом. Исто тако завршен је и рад по свијема основним школама у земљи.

Дневне новости

Отпутовали на Тополицу. Њихова Краљевска Височанства Престолонашљедник Књаз Данило и Престолонашљедница Књагиња Милица отпутовали су јуче на Своме аутомобилу на Тополицу.

Службени коминике. Пошљедњи број „Гласа Црногорца“ доноси:

Пред нама је број 140. „Самоуправе“, органа г. Пашића, у ком је подигнута она оптужба против нашег министра предсједника, коју нам је „Корбиро“ у изводу доставио, а ми је одмах телеграфски сузбили. Али сада кад смо ту оптужбу у цјелини прочитали, отворено кажемо, да таква оптужба *не заслужује нашег одговора.*

Само ћемо примјера ради навести из те оптужбе шљедећи став: „Жалбе са Цетиња нису износиле ниједан основани мотив, ниједан озбиљнији разлог, него су само показивале хотимичну и у напред срачуњену тежњу, да се једнога дана створи опште убеђење, да је Цетињу Београд непријатељ“. — Ми питамо г. Пашића, да ли је још до данас одговорио на меморандум, који му је управила Књажевска влада у октобру прошле године, прије открића комплота, који је објављен у нашој Народној Скупштини прошлог фебруара? Чиме је изашао на сусрет онаквим нашим братским жељама? Наше жеље, не само што нијесу тамо нашле очекиваног одзива, него је и меморандум остао без икаква одговора, по свој прилици с тога, што г. Пашић није могао нити ће моћи побити ни једну жалбу од оних, које су у том меморандуму набројене и образложене.

Осим тога орган г. Пашића, премда је имао нарочитог свог извјестиоца на јавној расправи по анархистичком комплоту пред нашим судом, којој је редовно присуствовао и дипломатски заступник Краљевине Србије, ипак тврди да је „гнусна клевета бачена на Србију и њену династију у сред претреса цетињског суда“, чиме је г. Томановић хтио „да обрука Србију и њен владалачки дом“. —

Свједочанство Настићево на суду утврдило је само поријекло бомба, а влада г. Пашића мјесто да је покушала да то побије, забашурује ствар, изврћући то свједочанство у „гнусну клевету против династије“! Ми поново довикујемо, да таква клевета није изречена пред нашим судом, а влада г. Пашића нека клеветника тражи на свом огњишту, то јест нека позове на одговорност капетана Ј. Ненадовића, који је — као што је Настић рекао — храбрио овога на вјежбање у руковању с бомбама покровитељством Високих личности.

Најжалоснија пак карактеристика озбиљности органа г. Пашића и основаности његове оптужбе јест то, што тврди, да му је мостарски „Народ“ „показао непобитним документима, како је скандал на Цетињу инсциниран“. Ми смо већ имали прилике, да жигошемо овај ниски фалсификат мостарског листа, а „Самоуправа“ нека и даље на том основу своје закључке изводи и овакве оптужбе подиже — ми се нећемо већ на то ни освртати, као што се не осврћемо ни на остале споредне тачке ове оптужбе, на коју бисмо могли потпуно основаном оптужбом одговорити, али се ми као и досада ограничавамо на самоодбрану.

Посредовање Краљице Јелене. Неки српски и хрватски листови јавили су овијех дана, да се Њено Величанство Краљица Јелена обратила на Свога узвишенога Оца са молбом, да подијели Своју највишу владалачку милост осуђенима по злочину велеиздаје и завјере против постојећега стања у Црној Гори. Племенито срце Њенога Величанства Краљице Јелене познато је на далеко, али, како смо се извијестили на нашим надлежним мјестима, у овој прилици вијести о посредовању Краљичином потпуно су неистините. Овијем поводом примјећујемо, да овакве вијести о тражењу милости и о посредовању у корист „невино“ осуђених измишљају само они српски листови, који најружније пишу о Црној Гори и којима је, из разумљивих разлога, много стало до тога, да представе, како је завјера измишљена.

Превоз поште. Од 1. новембра превоз поште и поштанских путника вршиће се аутомобилима по цијелој земљи, почевши од Котора. Превоз је уступљен чувеној чешкој аутомобилској фабрици Лаурин и Клемент, која је на скорашњој аутомобилској трци између Петрограда и Москве добила прву награду. Како читамо у страним листовима, и мексиканска влада је код ове фирме поручила троколица ради пробе за сабирање локалне поште.

Дао оставку. Биоградски листови саопштавају да је г. Перо Ђорђевић, члан управе Српскога Новинарског Удружења, дао оставку на почаст, коју је имао у удружењу. Г. Ђорђевић је био изасланик удружења на јавноме суђењу, које је било на Цетињу. Неки биоградски листови, који пишу против Црне Горе, нападали су г. Ђорђевића због његових телеграфских и писмених извјештаја са претреса. Њима се његови извјештаји нијесу допадали, јер су били објективни, а не у ономе духу, у коме су неки жељели да буду. Пошто су напади из листова пријешли и у саму управу удружења, гдје има и зависних чиновника, то је г. Ђорђевић дао оставку на чланство, не желећи да погази своју савјест.

Петров дан. По обичају, о Петрову-дану сваке се године на Цетињу скупља велики број народа из околних и удаљенијих мјеста. И ове године дошао је велики број народа, нарочито Зећана. Вечерас пред Двором свираће војна музика под управом капелника г. Вимера. Многобројни народ скупља се по обичају пред Двором Њ. Кр. В. Књаза Господара, гдје се хвата у кола. Сјутра је у катедралној манастирској цркви свечана литурђија. Побожни народ приступа ћивоту Св. Петра Цетињскога и цјелива га. На дну Обилића Пољане по подне је народно веселје.

Извјештаји са претреса. Бечки лист Die Zeit почео је саопштавати извјештаје са јавнога суђења на Цетињу. Они су исцрпни, занимљиви и објективни. Ми ћемо их, колико у другоме броју, у изводу саопштити нашим читаоцима.

Научно истраживање. Познати српски научник, г. Јован Цвијић, који сваке године путује ради научног истраживања по балканском полуострву, ове године је пропутовао кроз Босну и Херцеговину, гдје је такође вршио научна испитивања, одакле је кренуо и од прошле недјеље борави у нашој земљи. Он је преко Цетиња отпутовао за Подгорицу, одакле је кренуо преко Брда пут Таре. — Путовања г. Цвијићева су од великог значаја и ми му желимо што успјешнији боравак у нашој земљи, гдје је увијек приман са пуно љубави и поштовања, како то и заслужује.

Дјечији Сад. У петак је завршен годишњи рад у Дјечијем Саду Велике Књагиње Милице Николајевне, а јуче, у суботу, су изложени дјечији ручни радови. Изложби су присуствовали и дјечији родитељи и многи угледни грађани. Ово забавиште је постигло врло лијеп успјех. Забавиште је походило 80 дјеце, а у забавишту су радиле наставнице г-ђа Милетићка и г-ђица Петровићева.

Први број нашега листа. Први број нашега листа шаљемо свијема пријатељима, познаницима и уопште онијема, за које мислимо, да ће се на исти претплатити. Као независан политички лист, он је у првоме реду упућен на одзив у читалачкој публици. Све оне познанике и пријатеље вичне перу, као и све добре и поштене људе, који већ из првога броју могу видјети, каквој је патриотској цијељи лист намијењен, молимо да нам притеку у помоћ сарадњом. Њихови чланци и дописи, који се буду кретали у правцу обиљеженога програма, добро ће нам доћи и примаћемо их и уврштавати у лист са особитом захвалношћу.

ПРИВРЕДА

Стање усјева. Издашне кише, које су у току ове недјеље пале у нашој земљи и обилно натопиле већ сасушену земљу и обамрле усјеве, биле су благотворне. Оне су велико добро учиниле, а особито у мјестима гдје је било усјева т. зв. средње и позне руке, а гдје је суша пријетила да ће ове године уништити жетву. Иза кише било се ублажило и поднебље, те су се усјеви врло красно опоравили. Ове обилате кише добро су пристале и за т. зв. питому шуму, винограде и воће који су ове године понијели тако обилне плодове, како се само пожељети може. Према извјештајима, и на страни су ове обилне кише много допринијеле усјевима. У Хрватској, Славонији и Угарској и др. земљама кише су повратиле усјевима снагу тако, да постоје оправдане наде да ће ове године испасти жетва добро и по каквоћи и по количини.

Народно здравље

Предохрана противу грознице. Грозница је позната у нашем народу. Изложени су јој многи крајеви у којима он живи, а нарочито најпитомији и најплоднији. Нарочито од ње страдају баш у оно вријеме када љетину треба радити и средити.

Позната је ствар, да је наступна, барска грозница, звана још и огањ, заразна болест. Заразна њена клица налази се у крви човјечијој, а преноси је нека врста комара. Они се насисају крви грозничава човјека, те њоме приме и заразну клицу, коју, убодом, преносе на здраве.

Као најпоузданији лијек је противу наступне грознице кинин, који је не само лијечи, но је спрјечава и предуприједи.

За предупређење наступне грознице на страни, гдје јој је свијет подложан, практикује се овако:

Кинин узима свако, и ако није грозничав. Сваких 8—9 дана довољно је употрибити за одрасле један грам, а за дјецу сразмјерно. Најбоље је дјејство растворено кинина.

У свима оним мјестима гдје се овако радило грознице би за неколико мјесеци нестало, па би требало ово учинити и код нас, а особито у оним мјестима гдје се сматра, да је грознина неизбјежна.

У нашем народу постоји вјеровање да је кинин неподесан лијек и да има рђаве пошљедице по човјека. Зато га се многи плаше, уображавајући како су, дугом употребом кинина, задобили било глухоћу, било што друго. То је погрешно. Како љекари увјеравају, разумна употреба кинина човјеку не може ни у коме погледу наудити. Он не оставља никакве рђаве пошљедице на човјека, но их оставља сама болест. Што свако, послије овећег оброка кинина, осјећа некакву нелагоду, зујање у ушима и туробност, то је са свим природно. Ти појави не само што нијесу опасни, но су, напротив, врло повољни, јер они засвједочују, да је кинин у крв пријешао и да је већ почео да ради и дјејствује.

Наш свијет би се требао користити овим савјетом, који је на дјелу засвједочен као одлично дјејство предохране противу наступне грознице, од које наш свијет страда врло много како у приморским крајевима, тако и по питомим равницама: Подгорици, Зети и т. д.

Кратке вијести

— За 4. 5 и 6. јули сазван је у Прагу други конгрес чешко-словенских жена, на коме ће се расправљати о женском питању код свију словенских народа.

— У петролејске рудоконе у Бориславу ударио је гром, те се запалило пет ровова тако, да се пламена ријека налази читав километар дужине.

— У Буенос Аиресу, у Америци, је настала војничка побуна.

— У Житомиру, Курском, Полтави и др. мјестима у Русији падала је тако силна киша, да су настале велике поплаве.

Из бијелога свијета.

Рукописи С. Чеха. Ових дана појавио се у Прагу у уредништву забавног листа „Цвијеће“ пожар, којом су приликом изгорели и рукописи чувеног чешког пјесника Сватоплука Чеха, који је прошлетос преминуо.

Вјероисповијести у свијету. Према статистици америчких мисионара, на цијелом свијету по вјероисповијести има: католика 273,638.500, протестаната 166.066.000, православних 120,157.000, мојсијеваца 11,220.000, муслимана 216.630.000, будиста 137,935.000, хиндуа 209,659.000, конфуцианаца и тафиста 231 816 000, шинтоиста 24,9000.000, фетишиста 157,069.000 и осталих вјероисповијести 15,352.000.

Исељавање у Америку. У пошљедње вријеме исељавање у Америку је јако опало. Док је прошле године првих шест мјесеци отпутовало преко Хамбурга и Бремена 202.753 из Европе, дотле је ове године отпутовало само 46.191 исељеник.

Различности. У Финској су извршени избори протекли у потпуном реду и миру. — Предлог Енглеске о реформама у Мађедонији садржи и то, да се образује летећа колона противу четничке организације. — „Фосове Новине“ открилe су повјерљиви извјештај тајног плана бугарске унутарње организације за акцију четничку у Мађедонији.

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник професор **Божо Новаковић.**